

Aldrei aftur Eldborg!

Guðrún
Agnarsdóttir

Nú hafa 22 stúlkur leitað aðstoðar Neyðarmóttöku vegna nauðgunar eftir síðustu verslunarmannahelgi. Fjórðan þeirra höfðu verið á Eldborgarhátíð. Þar voru einnig þrír hjúkrunarfræðingar Neyðarmóttökunnar sem skiptust á að liðsinna ungmennum í vanda. Þeim blóskraði svo ástandið og aðstæður allar að þær kölluðu til fundar með landlækni og hafa nú skilað ítarlegri skýrslu og tillögum til úrbóta. Dómsmálaráðherra brást einnig við og hefur skipað starfshóp með fulltrúum landlæknis, Neyðarmóttöku vegna nauðgunar, ríkislögreglustjóra, Sambands íslenskra sveitarfélaga, Sýslumannafélags Íslands, Stígámóta auk ráðuneytisins. Þessum hópi er ætlað að fara yfir gildandi lög og reglur er snerta skemmtanahald á útihátíðum og leggja fram tillögur sem miða að því að samræma enn fekar samstarf þeirra aðila sem koma að lög- og heilsugæslu á slíkum hátíðum og endurskoða reglur um þær.

Rúmlega hundrað einstaklingar leita til Neyðarmóttöku árlega og um 65% þeirra eru undir 25 ára aldri, konur í miklum meirihluta. Fleiri koma yfir sumarmánuðina. Algengasta ástæðan fyrir komu er nauðgun. Flestir koma um helgar en þá verða flest brotin og fylgja skemmtanalífi ungs fólks þar sem neysla vímuefna, oftast áfengis, getur verið mikil. Neysluvenjur og viðhorf virðast okkur vera að breytast, meira drukkið en áður, og oftast þannig að leiði til áfengisdauda. Fleiri ungum stúlkum er nauðgað í slíku ástandi þar sem þær geta enga björg sér veitt. Löginn kveða svo á að þá sé um misneytingu að ræða, ekki nauðgun, og refsíðkvæði eru vægari. Í Noregi hafa löginn verið endurskoðuð og liggur nú jafnþung refsing við misneytingu og nauðgun.

Talsvert hefur verið rætt um byrlun lyfja að undanfögnu. Er þá oftast grunur um Rohypnol eða gammasmjörýru (gammabutyric acid). Starfsfólk Neyðarmóttöku hefur verið vakandi fyrir þessari hættu og tekið blóðsýni ef grunur er um slíkt en þessi efni hafa aldrei verið greind enda skiljast þau fremur hratt úr líkamanum og hætt við að of seint sé leitað aðstoðar.

Við höfum einnig tekið eftir því að hópnauðganir eru nokkuð fleiri en áður, virðast af ásetningu og kynhegðunin endurspeglar klámiðnað og aukna markaðssetningu kynlífs hér á landi. Óskammfeilinn sala kynlífsþjónustu og kláms þar sem konan er meðfærileg markaðsvara en ekki vera með tilfinningar og þarfir getur mótað viðhorf og reynslu ungra drengja sem eru að byrja kynlíf. Neysla kláms er börnum og unglingum aðgengileg á Netinu og þannig geta þau komist í tæri við hugmyndir og einstaklinga sem síðan leiða þau til fundar við sig með ömurlegum afleiðingum. Í grunnskólum hefur að undanfögnu orðið vart við að stúlkur séu þvingaðar til hópsamfara til að fá inngöngu í hóp ráðandi félaga.

Á Íslandi eru börn og unglingar mun hærra hlutfall þjóðarinnar en hjá flestum nágrannalöndum okkar. Frelsi þeirra til athafna og möguleikar til að afla eigin fjár með vinnu hefur lengi verið mun meira en jafnaldrá í nágrannalöndum og það agaleysi sem er bæði styrkur og veikleiki íslenskrar þjóðar endurspeglast með ýmsum hætti í viðhorfum og hegðun þeirra. Í neysluþjóðfélagi nútímans eru ungu kynslóðirnar líka viðskiptavinir. Á útihátíðum verslunarmannahelgar eru þeir einn stærsti neytendahópurinn. Útihátíðin við Eldborg varð lexía um það hvernig ekki á að búa að ungu fólki sem langar að skemmta sér. Þar var stórum hópi unglunga stefnt saman og sprengdi fjöldinn fljótt þann ramma sem búinn hafði verið um alla aðstöðu. Nauðganir, vímuefnasala, þar á meðal dreifing og byrlun á smjörýru, skipulagt ofbeldi ungra manna sem gengu um með barsmíðum eða fleygðu glerflöskum sem brotnuðu í mannþrönginni, eftirlitlaust teygjustökk ölvaðra unglunga í myrkri að næturlagi eru dæmi um agalause áhættuhegðun sem krefst viðbragða heilbrigðisstarfsfólks. Lágmarkskröfur um aðbúnað og faglega aðstöðu til að veita heilbrigðisþjónustu og liðsinna skjólstaðingum voru ekki uppfylltar og þó líkja mætti svæðinu við stríðsástand voru aðstæður heilbrigðisstarfsfólks verri en í Bosnía að mati eins hjúkrunarfræðinganna. Það er foreldrum landsins styrkur að heilbrigðisstarfsfólk skuli hafa gefið reiði sinni mál-efnalegan farveg með uppbyggilegri, faglegri gagnrýni. Slíkt leiðir vonandi til úrbóta og viðhorfsbreytinga. Aldrei aftur Eldborg!

Frágangur fræðilegra greina

Höfundar sendi tvær gerðir handrita til ritstjórnar Læknablaðsins, Hlíðasmára 8, 200 Kópavogi. Annað án nafna höfunda, stofnana og án þakka sé um þær að ræða. Greininni fylgi yfirlýsing þess efnis að allir höfundar séu lokaformi greinar samþykkir og þeir afsali sér birtingarrétti til blaðsins.

Handriti skal skilað með tvöföldu línubili á A-4 blöðum. Hver hluti skal byrja á nýrri blaðsíðu í eftirtalinni röð:

- Titilsíða: höfundar, stofnanir, lykilorð á ensku og íslensku
- Ágríp og heiti greinar á ensku
- Ágríp á íslensku
- Meginmál
- Þakkir
- Heimildir

Tölur og myndir skulu vera á ensku eða íslensku, að vali höfunda.

Tölvuunnar myndir og gröf komi á rafrænu formi ásamt útprenti. Tölvugögn (data) að baki gröfum fylgi með, ekki er hægt að nýta myndir úr PowerPoint eða af netinu.

Sérstaklega þarf að semja um birtingu **litmynda**.

Eftir lokafrágang berist allar greinar á tölvutæku formi með útprenti.

Sjá upplýsingar um frágang fræðilegra greina: <http://www.icemed.is/læknabladid>

Umræðuhluti

Skilafrestur efnis í næsta blað er 20. undanfari mánaðar nema annað sé tekið fram.

Höfundur er í yfirlæknir Neyðarmóttöku vegna nauðgunar á slysa- og brádamóttöku Landspítala Fossvog.